

DOCH WANNEER HET VOLMAAKTE ZAL GEKOMEN ZIJN. . . .

□ □ DOOR NEL ENGELKAMP—CAESAR □ □

. . . . doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal het geen ten deele is, teniet gedaan worden.

1 Cor. 13 : 10.

E schoolopziener wandelt met afgemeten pasjes door de eerste klas. Hij heeft een bol gezicht, waaraan een vlassig sikje, en oogen als gekookte krenten.

Vroeger was hij dominee. Iets van die waardigheid is overgebleven in zijn jasje, dat het midden houdt tusschen een jaquette en een smoking. Wat is het eigenlijk? Sijtje is er nog altijd niet in geslaagd, dat probleem op te lossen, hoewel hij haar toch verscheiden malen in de gelegenheid heeft gesteld. In elk geval zitten er panden aan, waarmee de ex-dominee, als hij een onverhoedschen draai maakt om de achterste bank, bijna het groene kannetje met sneeuwkllokjes van den richel sliert.

Sijtje staat er doodsangst om uit en tegelijk hoopt ze, dat het gebeuren zal. Ze zou het een vreeselijk leuk intermezzo vinden. Sijtje laat den autoriteit kuieren. Hij is een goeiige, luimige oude heer, altijd in hevige bewondering voor Sijtjes evoluties. Hoe krijgt Sijtje het gedaan, dat alle kinderen zoo prachtig onder elkaar schrijven. Hoe is het mogelijk, dat ze allemaal zoo stil zitten en dat ze hun plankjes met lettertjes niet onderste boven keeren.

Hij weet niets van schoolzaken af, maar laat er zich ook niet op voorstaan. Eens heeft hij Sijtje gevraagd, wanneer ze nu aan het tweede leesplankje begon. En sinds Sijtje hem toen goedig verwittigd heeft, dat een tweede leesplankje nog uitgevonden moet worden, bewijst hij zijn recht tot onderzoek niet verder dan door een ijsbeertocht om de banken en door bij het afscheidnemen stereotiep de vraag te stellen: „En . . . juffrouw . . . Wie zijn er nu de knapste, de jongens of de meisjes?”

Sijtje vermaakt zich voor de klas met de hoeveelheid acht. Alléén. Want bijna al haar élève's volgen met hun oogen het spoor van die onrustige, vreemde eend, die de bijt binnengezwommen is, en die ze nog nooit eer gezien hebben.

Op de bordplank staan acht linialen, acht sponzedoozen, acht letterdoozen, acht potlooden, acht boeken, acht schriften, acht bijbels van den catechiseermeester, die Sijtje uit de kast in de wacht heeft gesleept; en in het pad voor de eerste bank acht jongens en acht meisjes.

„Nu nog acht schoolopzieners”, stelt Sijtje zich voor.

Ze moet zich omdraaien, om het niet uit te proesten.

„En Juffrouw”, galmt zijn stem haar toe met kanselintonatie — Sijtje zucht van verlichting: het bezoek is bijna voorbij — „Wie zijn er nu de knapste, de jongens of de meisjes?”

„Allemaal even knap”, lacht Sijtje hem beminnelijk toe.

Nadat hij Sijtje de hand heeft gedrukt en hij haar heeft meegedeeld, dat dit zijn afscheidsbezoek is geweest — er komt een nieuwe schoolopziener — wandelt hij weg.

Nauwelijks heeft hij zijn hielen gelicht, of Flip steekt zijn vinger op. Sijtje is dolblij, dat hij het geen oogenblik te voren deed. „Die man met die sik... da's me nichie.” Sijtje vindt dit een zeer zonderlinge familiebetrekking. Later pas verneemt ze, dat de moeder van Flip dienstbaar is aan des schoolopzieners vrouw.

Als de kinderen lettertjes op de leesplankjes leggen, rust Sijtje even uit van den emotioneelen ochtend. Ze zit makkelijk, haar ellebogen op de knieën, de voeten op het bordbankje. Leuk toch een kind in aandacht verloren, denkt ze. Hans zuigt uit louter inspanning zijn wangetjes in. Sijtje luistert naar den wind, de kachel trekt als een razende, de lucht zingt den hoogen schoorsteen in. Door de warmte vergist een vlieg zich in haar geboorteuur. Eerst bromt ze tegen de ramen, dan zweeft ze als een krankzinnige om Nels hoofd.

Een gevoel van welbehagen en vrede komt over Sijtje.

Het heele lokaal geurt naar bloemen, van de hyacinten op de plank bij het tuinraam. Maar meer nog houdt Sijtje van de tulpen op de hooge gele tafel vlak bij haar, witte met gele harten, net waterlelies. Ze buigt er zich over; in haar geur is het zoete van het voorjaar en het bittere van jonge bladgroenten, andijvie of molsla, als medicijn zoo opwekkend. Op de van stof blauwig overwaasde ruiten dansen de schaduwen van de nog kale iepetakken. De roode tulpen op de vensterbank lijken in de zon opeens bekers vol bloed.

Nel is het eerst met haar lettertjes klaar. „Ik ben nummer één. Is dat effe leuk. Net als gisteren,” lacht ze, haar worstarmpjes in ijver over elkaar geprest.

Ze is zelf ook leuk, vindt Sijtje, met haar leuke grijze oogen, die altijd lachen, ook als haar gezichtje in ernst is.

Met zijn handen in de zakken van den gesoigneerden colbert staat Verbaan door de lokaalruit Sijtje te bespieden. Hij staat zoo, dat ze hem niet zien kan. Hij is verliefd op Sijtje. Plotseling, en dat is niet voor den eersten keer in zijn veelbewogen leven, is hij tot de ontdekking gekomen, dat zijn vrouw hem verveelt. Verveelt door haar goedheid. Hij voelt ineens meer grieven: ze is te economisch, ze gaat te zeer in haar huishouden op. Ze houdt niet van de zee en kan niet zingen.

Sijtje heeft een klare, volle stem, een rond krachtig lichaam en kleine, altijd koele handen.

Hij is verliefd op Sijtje. Verbaan begint zijn tweede jeugd en Sijtje is op dien leeftijd, waarop attenties van een man ontzaglijke afmetingen aannemen. Nog nooit heeft iemand zoo in 't oog loopend werk van haar gemaakt.

Een beweging van Verbaan doet haar verschrikt opzien. Een vreemde angst doorhuivert haar; er is iets in haar gewekt, dat ze niet kende, dat prettig is en dat haar bang maakt.

Elke klas vormt de maatschappij in den dop. Ze heeft haar Eva en haar slang, haar filosoof en haar artiest, haar tweebeenigen luitaard en haar detective, haar man van de daad en haar sloome, haar ladykiller en haar genieperd. In Sijtjes republiek zitten de slang en de Eva naast elkaar. Eva Nel is onkwetsbaar, ze is te regeeren met een blik, ze gehoorzaamt op een wenk. Annie is even knap, behalve in het stilzitten. Als ze haar mouwen niet opstroopt, om zonder reden haar armen te inspecteeren, heeft ze een paar vingers in haar mond, of draait phantastische figuren in haar steile ponny. Ze is ijverig, deels uit aangeboren aard, deels uit jaloezie op Nel. Ze kent maar één doel: Nel voorbij te streven. Ze acht zich overigens door iedereen en bij alles verongelijkt en spreekt ook altijd tegen.

De kinderen rekenen op de lei. Annie jacht zich met hoogroode kleur; tersluiks gaan de rappe oogen naar Nels lei; niet om af te kijken, ze is even eerlijk als lastig, alleen maar om te zien, hoe ver Nel al is. Dezen middag wil het ongeluk, dat ze allebei tegelijk het laatste cijfer zetten. Twee griffels kletteren gelijktijdig in de schuiven, de heele klas is van streek. Vier beenen worden gelijk uit de bank gegooid; in twee paden heeft een spannende wedren plaats. Nel is niet zóó'n engel, of haar eerzucht wordt geprikkeld en twee kemphanen belanden tegelijk bij Sijtje met opgeheven schilden. Edelmoedig toch laat Nel Annie voorgaan, maar Sijtje weet geen eerlijker oplossing, dan beider leien tegelijk na te zien.

Hoeveel sommen zijzelf goed heeft, kan Annie niets schelen. Eerst zien, wat Nel heeft. Het vergelijk valt in haar nadeel uit. In zichzelf mopperend gaat ze naar haar plaats, donkere blikken werpt ze van Sijtje naar haar buurvrouwetje. Sijtje kan niet helpen, dat ze er om lachen moet.

Die twee rijtjes sommen af hebben, mogen de leien opbergen en naar huis gaan.

Hans en Henkie, de ladykiller — hij loopt op straat altijd met open-gespreide armen, gereed om er een meisje in te sluiten — Truus en Sientje behoren tot de slachtoffers, die na moeten blijven.

Als Sijtje van de gang komt, zit Henkie als een bezetene te trappelen;

Sientje, haar dikke tong een eind uit haar mond, staart onnoozel naar den iep. Truus, een mooi kind met krullen van een kleur als de kastanje-schubben in het voorjaar hebben, werkt ingespannen voort. Hans heeft een verhoogde kleur en Sijtje ziet hem telkens tersluiks een traan wegpinken. Dat ontroert haar meer dan het Indianengekrijsch en de hooischuur van den ladykiller. Ze staat in tweestrijd: zou ze Hans toch laten gaan? Maar nee, hij was te langzaam, hij schoot niet op, doordat hij aan alles beschouwingen vastknoopt. Hij heeft een diep innerlijk leven. Van alles wat hem verteld wordt, vraagt hij het waarom. Sijtje blijft hem het antwoord dikwijls schuldig. Hij is een lieve, zoete onschuld, niet dadelijk zoo makkelijk te vervormen tot klassekind. Sijtje gaat naar hem toe: „Zullen wij samen het rijtje eens afmaken, en dan jij morgen alleen?” stelt ze voor. Ze pakt zijn kleine witte hand en helpt hem. Dan vat ze zijn gezicht tusschen haar handen. Ze zou zich wel willen verontschuldigen: „Ik ben het niet, die je dit aandoet! Het is de harde wet, eerst van de school, en dan van het leven. Voor kleine dichters als jij kent de norm geen genade”.

En ze fluistert alleen: „Ik ben niet boos op je. Dat weet je toch wel? Je hebt niet school moeten blijven, alleen je sommen afmaken.” Maar nasnikkend gaat hij naar de gang, en ze ziet hem verdwijnen, een zielig, ongelukkig klein menschje. Ze zou ook wel willen snikken ineens. Henkie heeft wijselijk, daar er geen acht op geslagen werd, zijn roffel gestaakt en zijn hooischuur gesloten. Hij is ook klaar en zit op het bordbankje zijn schoenen, of wat er voor door moet gaan, aan te doen. Hij mocht ze uittrekken, omdat ze zoo kapot waren en omdat het zoo gesneeuwd heeft.

Henkie is geen begeerlijke ladykiller. „Net een kleine rat!” denkt Sijtje medelijdend. Zijn haar staat als geplozen touw op zijn bol. Onder zijn neus hangen gestadig twee pijpjes.

Het sneeuwt nog. Als de kastanje geen wimpels had, zou het volkomen herfst lijken. De schutting ziet er uit als Sijtjes bord, wanneer ze het wel afgesponsd, maar niet gedroogd heeft. De sneeuw ligt op de pannen van het schooldak, in plokken op het grind. Ze vlokt op de donkere klimopbladeren, tegen den muur van de garage, in donzen reepen op de leuning en op de zitting van de tuinbank, en op de schuine latten van het hekje, dat den tuin van dien der bewaarschool scheidt. De vier door Bikkers pas gezaaide bedden lijken vier gladgespreide brandschoone tafellakens. De stam van den iep is diepzwart en zijn armen wringen blauwig omhoog. De populieren in den bewaarschooltuin staan stijf en zwart tegen den grijzen hemel, de takken als tot bidden toegespitste handen.

Sijtje is nu alleen in de stille school. Het duistert reeds uit de hoeken naar het midden van het lokaal. Sijtje wacht met trillende handen en bonzend hart, tot ze een sleutel in het slot hoort steken. Haar weerstand

tegen Verbaan is gebroken. Ze beeldt zich in, dat ze hem liefheeft. Er is een intieme verhouding tusschen hen ontstaan. Drie maal in de week geven ze elkaar rendez-vous. Het water in de reservoirs op de gang ruischt. Van de straat klinken kinderstemmen over en het navrante geroep van een mosselenkoopman. Sijtje voelt zich verlaten en bang. Ze klemt de koude handen in elkaar: „Pas als het heelemaal donker is . . . als het heelemaal donker is!”

Sijtje rijdt haar fiets heen en weer over de matten: de straten waren vochtig, want het sneeuwt nog maar aldoor en Sijtje bespaart de werkvrouw graag onnoodigen arbeid. Ze moet langs het clubje collega's aan den voet van de trap in de vestibule.

„Hier, Sijt, meid!” rijmt Bikkers, „van morgen zijn we weer eens de werkvrouw kwijt!” En hij stopt haar bij wijze van welkom een bosje kachelhout in de hand.

„Dat gebeurt tegenwoordig nog al 'es!” moppert Sijtje, wie het kachel-aanmaken heelemaal niet aanlokt na een fietstocht in de natte sneeuw. Maar ze schikt zich in haar lot en huppelt naar haar lokaal. Mary hoort haar zingen: „Voici le printemps, nous portons des fleurs” en een lach overzont plotseling het kleine ouwelijke gezichtje. In Sijtje's lokaal ligt een groote jongen uit 12 op zijn knieën voor de kachel, als aanbad hij een zwarten Boeddha. Hij draait van oude schriften proppen papier en wurmt ze tusschen de spijlen van den rooster.

„Wacht maar, Bep!” zegt Sijtje, „ik zal je helpen!” Samen bouwen ze nu een van te voren bedachten, stelselmatig geconstrueerden toren van papier, hout, turf en kolen. De deur kleppert enkele keeren.

„De kinderen al!” denkt Sijtje wanhopig. Ze was ook zoo laat met die sneeuw.

„Achteruit!” zegt ze tot een clubje, dat vol aandacht is voor de warmte in wording: „anders steek ik je neus in brand!” Sijtje neemt de prop van Bep over en ontsteekt hem van onderen. De rook walmt haar in den neus, de vlammenguirlande brengt ze in het trek gat.

„Hij doet het! Hij gaat!” juicht Bep in triomf. De kuiltjes in zijn wangen zijn zwart van turf en kolengruis, net als Sijtjes handen. „Hij doet het!” eechoot Jan, die met zijn buik op het blad van de voorste bank ligt en hij verliest door zijn enthousiasme bijna het evenwicht. Sijtje gaat haar handen wasschen en Bep verdwijnt van het tooneel naar een anderen ziel-togenden Boeddha.

„Hij is uit!” constateert weer de op zijn buik liggende Jan. De bel gaat. Het rumoer neemt af. Het wordt zoo stil, dat Sijtje de stilte in het zwarte monster hooren kan. Sijtje kijkt op haar werkrooster. Ze heeft rekenen. Maar het is zoo koud. En ze kan er met haar hoofd toch niet bijblijven. Ze zal elk maar een versje laten zingen.

Sijtje hurkt bij de kachel neer en zoekt met hoopvolle blikken. Over de turf te midden van veel asch van verbrand papier kruipen lichtpunten als glimwormpjes. Dan zucht er iets, als sterft het vuur.

Grietje klautert het bankje op en met haar dun, schriel stemmetje, dat in de hoogte telkens overslaat, zingt ze (en het zet Sijtje aan tot nog meer ijver). „Ik houd van den zomer.”

Met haar ingesnoerde schorteband lijkt ze net een diabolotje. Wat is ze gauw klaar, vindt Sijtje, een karton in reepen scheurend. Wacht, ze weet wat. Vier tegelijk. Dat gaat goed. Er is hevige aandacht voor het vierstemmig koor. Sijtje heft zich uit haar gebukte houding om de oorzaak van een plotseling tumult uit te visschen. Lange Piet is onvoorzichtig tegen het bord, dat niet op de knip stond, aangekomen en heeft het om zijn midden doen draaien. Als het horizontaal ligt, stut het tegen den muur. Drie jongens staan als in een prieeltje, Leen is twee treden tegelijk afgesprongen.

„Ik kreeg me daar nota bene een raadselachtigen tik van achteren tegen mijn bol!” leest Sijtje in zijn verschrikte oogen. De tranen rollen haar over het gezicht van het lachen. Ze veegt ze af met den rug van haar hand.

„De juffrouw heb een snor!” ontdekt Jan de Wit. Het lachen houdt aan, het is als met een steentje, dat in een stilstaand water plonst. Elk golfje veroorzaakt nieuwe beweging; elke stem, die opklinkt, wekt een nieuw salvo. Sijtje zet het bord vast en als ze haar gezicht gewasschen heeft, is het weer stil.

Bikkers steekt zijn hoofd om de deur.

„Doet ie 't?” Sijtje schudt van nee. „De mijne brandt!” triompheert hij.

Even later komt hij binnenzeilen met een schop gloeiende kolen uit zijn kachel, schichtig door de schim van den baas, die met een prullenmand vol turf voorbijschuift. „Alle hens is aan dek!” lacht Sijtje.

Nu opent ook Verbaan de tusschendeur. Hij heeft Sijtje nog geen goedenmorgen gewenscht. „'t Is bij mij al 66!” zegt hij, in zijn handen wrijvend van genot. „Allemachtig, het lijkt hier wel Siberië.” En dan, als Bikkers weer een schop roodgloeiende kolen aandraagt: „God... je hadt van mij ook wel wat kunnen krijgen!”

„Niet meer noodig, dank je!” zegt Sijtje een beetje koel. Egoïst is hij, daar heeft men Sijtje al voor gewaarschuwd. Hij denkt bij alles altijd het eerst aan zichzelf. Het hindert Sijtje. Maar als hij haar diep in de oogen ziet, lacht ze alweer. Hoe houdt hij van haar. Vooruit! Wat kan haar een schop kolen ten slotte schelen. Hij houdt van haar. In overmoed steekt ze haar armen omhoog: „Allons, enfants de la patrie! Roffelen!”

De voorbijgangers in de straat schrikken op, of er ergens een onderaardsche explosie plaats heeft. Sijtje wuift tegen Mary, die met een verkouden neus en met verschrikte oogen over het beschot kijkt.

Hoera! Hoera! Het hout kneppert en knapt, de kolen vatten vlam. En wie er ook binnen komt, of de baas met zijn prullenmand of een nieuwe schoolopziener of een heel leger inspecteurs: Sijtje tart ze allemaal.

„Juffrouw!” zingt Bertusje met een zangetje tusschen zijn enkele overgebleven melktandjes, en hij slingert zijn arm om Sijtjes middel. „Wat komt hier uit?” Hij houdt haar een dikke zonnebloempit en een bruine boon onder den neus.

„We zullen ze in de aarde stoppen,” zegt Sijtje, „Dan zul je wel zien.” Bertus mag in den tuin bloempotten halen. Sijtje spreidt een krant op den vloer uit en als ze de oude aarde uit de bloempotten er op leeg stort, kruipen er een soort pissebedden uit. Bertusje, die met zijn handen op zijn knieën haar evoluties volgt, slaakt een gilletje. De andere kinderen wijken achteruit. Sijtje is niet bang van spinnen of hooiwagens, maar deze vette zwarte vlugge torren zijn haar te machtig. Ze doet de aarde plus de torren in de vuilnisbak en met een ouden lepel schept ze uit een emmer versche aarde in de bloempotten. Ze spit ze nog wat om, maakt reken en zaait lupine, lathyrus, goudsbloemen, Oost-Indische kers en korenbloemen uit het oogpunt der poëzie, en gras, haver, rogge, gerst en haver van wege het proza der zaakkunde-les. Bertusje duwt met zijn kleinen, witten vinger de boon zoo diep in de aarde, of ze er aan den anderen kant weer uit moet komen.

De nieuwe aarde is zwart-bruin, vet en vochtig en ze riekt, o, wat riekt ze donker.

Daar breekt Martien, de broer van Jan de Wit, door de dubbele haag van kinderen. Met een zwaai neemt hij zijn pet af. „Complement van moeder, en als Jan op school nog es zoo ondeugend is, of u het dan tegen mij wil zeggen, dan zal ik het tegen mijn vader zeggen, en die zal Jan dan wel es onderhanden nemen!”

Martien af en Sijtje staat paf over die onverwachte medewerking. Het aanstaande lijdende voorwerp van de executie zit naast Henk zoet postzegels in een album te plakken.

„Jan!” Een verwonderd gezicht met wijdgesperde oogen. „Is je vader streng?” Een verlegen gegrinnik. Hij begrijpt Sijtje niet.

„Van wie krijg je wel eens op je broek, als je ondeugend bent?” Jan weigert nog zijn vernederingen aan de groote klok te hangen.

„Van wie ben je banger, van je moeder of van je vader?”

„Van me vader!” zegt Jan grif.

Sijtje haalt hem eens over zijn warmen bol. Hij is wanhopig lastig, maar tot nog toe kan ze het nog best met hem alleen af.

Even later vindt Sijtje toch, dat de inmenging van Jan's papa niet heelemaal te verwerpen is. Onder het lezen dwalen zijn oogen voortdurend